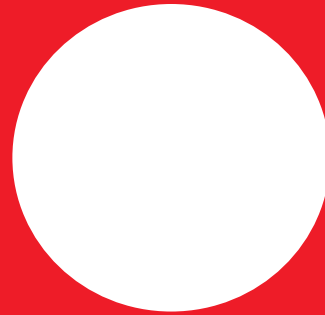


HELSINGIN KAUPUNGINMUSEON

*Kokoelmapoliitiikka*



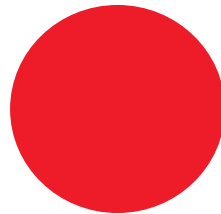
2014–2018/2019



HELSINGIN KAUPUNGINMUSEON

*Kokoelmapoliitiikka*

2014–2018/2019



# Sisällys

<b>JOHDANTO</b>	<b>7</b>
Kokoelmapolitiikan tavoitteet ja käyttötarkoitus	7
Kokoelmapolitiikkaprosessin vaiheet Helsingin kaupunginmuseossa	8
Kaupunginmuseon strategia	9
Helsingin kaupungin strategiaohjelman vaikutukset	9
<b>HELSINGIN KAUPUNGINMUSEON KOKOELMATEHTÄVÄ</b>	<b>9</b>
Museolaki ja -asetus sekä ICOM:in museoeettiset säännöt	10
Esinekokoelma	12
Valokuvakokoelma	12
Taidekokoelma	13
Arkistokokoelma	13
Rakennusosakokoelma	13
Arkeologinen kokoelma	14
Muistitieto ja audiovisuaalinen aineisto	14
Kirjastokokoelma	14
<b>MUSEON KOKOELMAORGANISAATIO JA RESURSSIT</b>	<b>15</b>
Kokoelma- ja konservointitilat	16
Hankintatavat ja käytännöt	18
<b>TALLENNUS JA KARTUNTA</b>	<b>18</b>
Tallennuskriteerit ja päätöksentekoprosessi	19

Tallennustyönjako ja muu kokoelmayhteistyö	19
Nykydokumentointi ja dokumentointityön menetelmät	20
<b>KOKOELMIEN HALLINTA</b>	<b>22</b>
Kokoelmien tietosisällön hallinta	23
Kokoelmien hoito/Kokoelmien fyysinen hallinta	25
Kokoelmatyön mittaaminen	27
Kokoelmatyön taloudelliset vaikutukset	28
Kokoelmien asiakkaat	30
<b>KOKOELMIEN SAAVUTETTAVUUS JA KÄYTTÖ</b>	<b>30</b>
Kokoelmien käyttö	31
Kokoelmat ja internet	32
Viestintä	32
Lainat, talletukset ja deponoinnit	32
<b>AIKAISEMMISSA LUVUISSA ESITETYT KEHITTÄMISTARPEET</b>	<b>34</b>
<b>KOKOELMAPOLITIIKAN KEHITTÄMINEN</b>	<b>36</b>
<b>ASIAKIRJAN HYVÄKSYMINEN JA JULKISUUS</b>	<b>36</b>
<b>KOKOELMAPOLITIIKKATYÖHÖN OVAT OSALLISTUNEET</b>	<b>36</b>
<b>KIRJALLISUUS</b>	<b>36</b>



”Jokaisella on mahdollisuus rakastua Helsinkiin.”

*Helsingin kaupunginmuseon visio 2018.*

# Johdanto

## *Kokoelmapolitiikan tavoitteet ja käyttötarkoitus*

**M**useolaki ja asetus (2006) edellyttävät, että valtionosuutta nauttivilla museoilla on pitkän tähtäimen suunnitelmat museon tavoitteista ja painopisteistä sekä siitä, kuinka tutkimus ja konservointi sekä kokoelmien esittäminen, tallennus, kartuttaminen ja säilyttäminen on museossa järjestetty. Kaupunginmuseon suunnitelmat on koostettu kokoelmapolitiikkaan, joka sisältää museoasetuksessa mainittujen kokoelmatyön toimenpiteiden lisäksi tiivistelmän museon kokoelmien historiasta. Kaupunginmuseon asema maakuntamuseona velvoittaa sekin korkeatasoiseen ja läpinäkyvään kokoelmatyöskentelyyn. Käsillä oleva kokoelmapolitiikka ulottuu vuoteen 2018 asti.

Kattavat, hyvin dokumentoidut ja asiantuntevasti hoidetut kokoelmat ovat kaupunginmuseon toiminnan perusta. Kokoelmat ovat Helsingin kaupungin ja kaupunkilaisten yhteistä omaisuutta, jonka avulla dokumentoimme kaupungin, kaupunkiorganisaation ja

kaupunkilaisten historiaa ja kulttuuria. Tehdyt valinnat vaikuttavat siihen kuvaan, mikä Helsingistä välittyy museoasiakkaille ja tutkijoille nyt ja tulevaisuudessa. Kokoelmatyön tarkoitus on ylläpitää ja vahvistaa helsinkiläisten identiteettiä ja ymmärrystä omasta kulttuuriperinnöstä vuorovaikutuksessa heidän kanssaan. Kokoelmat ovat julkinen tietovaranto, jonka kaupunginmuseo jakaa yhdessä kaupunkilaisten ja muiden kiinnostuneiden kanssa. Poliittikkakaudella on useita haasteita:

- Asiakasnäkökulman aktiivinen tuominen kokoelmatyöhön siten, että kaupunkilaisten osallistuminen oman kulttuuriperinnön kartuttamiseen ja hoitoon lisääntyisi.
- Kokoelmatietojen avaaminen verkkoon kaupungin strategian mukaisesti *avoimen datan* periaatteita noudattaen ja osana Kansallinen digitaalinen kirjasto (KDK) -hanketta. Hankkeeseen sisältyy diginatiiviaineistojen pitkäaikaissäilytyksen ratkaisu.
- Kokoelmien hallintajärjestelmän vaihtaminen politiikkakaudella todennäköisesti osana valtakunnallista Museo 2015 -hanketta.

- Konservointilaitoksen ja arkistokokoelman siirtäminen nykyisiin kokoelmakeskuksiin tilanteessa, jossa päätöstä näitä vuokratiloja korvaavasta pysyvästä kokoelmakeskusratkaisusta ei edelleenkään ole.
- Kaupunginmuseon uusi strategia (valmis 2014) sekä uudet toimitilat vaikuttavat kaikkeen kokoelmatyöhön.

## *Kokoelmapolitiikkaprosessin vaiheet Helsingin kaupunginmuseossa*

Kaupunginmuseo aloitti kokoelmastrategiatyön vuonna 2001. Sen tuloksena syntyivät kokoelmien historia vuosilta 1906–2002 ja vuonna 2003 kokoelmastrategia kaudelle 2003–2006, joka sisälsi tuolloisten kokoelmien ja kokoelmaprosessien kuvauksen. Strategiakauden aikana kaupunginmuseo sai uudet kokoelmakeskukset Malmille ja Honkanummelle sekä Hyrylään sekä kahden museomestarin ja yhden kuvankäsittelijän vakanssit.

Seuraava strategia-asiakirja oli nimeltään kokoelmapolitiikka, ja se kattoi vuodet 2007–2012. Sen keskeisiä tavoitteita olivat ydinkokoelman määrittely ja arvoluokitussjärjestelmän käyttöönotto. Nämä tavoitteet eivät ole toteutuneet, koska uusien kokoelmakeskustoimintojen kehittäminen ja käyttöönotto sekä vilkastunut näyttelytoiminta ovat vaatineet huomattavaa työpanosta. Koulumuseon ja Lastenmuseon sulkeminen vuonna 2010 aiheuttivat lisäksi laajoja uudelleenjärjestelyjä kokoelmakeskuksissa samoin kuin Tuomarinkylän kartanon sulkeminen vuonna 2013. Yksi museoemännän vakanssi on muutettu kuvankäsittelijän vakanssiksi ja yksi kokoelmamuseomestarin vakanssi kokoelmakonservaattorin vakanssiksi.





# *Helsingin kaupunginmuseon kokoelmatehtävä*

## *Kaupunginmuseon strategia*

**K**aupunginmuseon kokoelmatehtävää ohjaavat museon toiminta-ajatus ja visio sekä niistä johdetut strategiset painopisteet ja toimintasuunnitelma. Kokoelmiin tallennetaan Helsingin kaupungin historiaa. Tallennettava aineisto kertoo Helsingin kaupungista kulttuuriympäristönä, kaupungin asukkaista ja heidän elämästään sekä Helsingin kaupungin organisaatiosta. Kokoelmat kertovat kaikkien helsinkiläisten historiaa, ja tavallisen ja keskivertoisen lisäksi kokoelmiin tallennetaan myös ainutkertaista, poikkeavaa ja marginaalista. Kaupunkielämä ja kaupunkikulttuuri syntyvät kaupunkilaisten ja ympäristöjen sekä tapahtumien vuorovaikutuksessa. Myös yritystoiminta ja yhdistykset ovat tärkeä osa kaupunkielämää.

Helsingin kaupunginmuseo on aikanaan perustettu dokumentoimaan muuttuvaa Helsinkiä, ja tämä perustehtävä on edelleen kokoelmatyön lähtökohta. 2000-luvulla kaupunginmuseo dokumentoi lisäksi nykyhetken kaupunkikulttuuria ja kaupunkilaisten elämää, jotta seuraaville sukupolville tallentuisi edustava

otos heidän historiaansa. Kokoelmien merkityksellisyys syntyy vuorovaikutuksessa käyttäjien kanssa. Museo asettaa kokoelmat asiakkaiden ulottuville erilaisina tuotteina ja tutkii kokoelmia itse sekä edistää niiden muuta tutkimuskäyttöä. Tällä politiikkakaudella museo edistää erityisesti kokoelmien saavutettavuutta ja kehittää erilaisia keinoja, joiden avulla asiakkaat voisivat osallistua kokoelmien kartuttamiseen ja hoitoon. Kaupunginmuseon visio 2018 on tarjota jokaiselle mahdollisuus rakastua Helsinkiin. Painopistealueisiin sisältyy useita tavoitteita, jotka edistävät museon ja asiakkaiden yhteistä tekemistä ja vahvistavat moniarvoista Helsinkiä.

## *Helsingin kaupungin strategiaohjelman vaikutukset*

Kaupunginmuseon toimintaa ja sen kokoelmatehtävää linjaavat lisäksi kaupungin strategiaohjelma, joka laaditaan jokaiselle valtuustokaudelle, sekä kaupungin arvot.

Kaupunginmuseo haluaa kannustaa helsinkiläisiä elinikäiseen oppimiseen, aktiiviseen kansalaisuuteen sekä kaupunkikulttuurin kehittämiseen. Kaupunginmuseo on sekä kokoava, koko kaupungin ja kaikkien kaupunkilaisten museo, että paikallisidentiteettiä vahvistava yhteisötoimija, joka tekee yhteistyötä esimerkiksi kaupungin-osayhdistysten kanssa. Molemmat näkökulmat näkyvät kokoelmien toimintatavoissa ja sisältöprofiilissa.

Politiikkakauden suuria toimenpiteitä on kokoelmien avaaminen verkkoon (ks. lähemmin s. 32) kaupungin avoin data -linjauksen mukaisesti.

## *Museolaki ja -asetus sekä ICOM:in museoeettiset säännöt*

Lait, asetukset ja kansainväliset sopimukset ohjaavat nekin kokoelmatehtävää. Museolain ja -asetuksen mukaan museotoiminnan tavoitteena on ylläpitää ja lisätä kansalaisten tietoutta kulttuuristaan, historiastaan ja ympäristöstään sekä harjoittaa ja edistää alansa tutkimusta, opetusta ja tiedonvälitystä tallentamalla, tutkimalla, säilyttämällä ja asettamalla näytteille esineitä ja muuta aineistoa ihmisestä ja hänen ympäristöstään. Tähän samaan velvoittavat myös Kansainvälisen museoneuvoston

ICOM:in museoeettiset säännöt. Kaupunginmuseo hoitaa kokoelmatehtäväänsä näiden säädösten ja sopimusten puitteissa. Muita museon toimintaan vaikuttavia lakeja ja asetuksia ovat muun muassa arkistolaki ja muinaismuistolaki. Museoviraston ohjeistus ohjaa arkeologisten kokoelmien hoitoa.

Päivittäisessä kokoelmatyössä tärkeimmät lait ovat henkilötietolaki ja tekijänoikeuslaki sekä tekijänoikeusasetus. Lait vaikuttavat kokoelmien saavutettavuuteen ensisijaisesti taidekokoelman osalta rajaamalla taideosteosten esittämistä verkossa. Lisäksi ne vaikuttavat esimerkiksi Nikkilän sairaalan kokoelman käyttöön. Muu kulttuuriperinnön tallentamiseen, hoitoon ja esittämiseen vaikuttava lainsäädäntö ja sopimukset on lueteltu julkaisussa *Museoiden kokoelmahallinnan kokonaisarkkitehtuuri 1.0. Museoviraston ohjeita ja oppaita 2, 2013*.

Kaupunginmuseo ei ylipäänsä enää 2010-luvulla tee kokoelmapoliittisia linjauksiaan yksin, vaan kokoelmatehtävää rajaavat esimerkiksi valtakunnallisten erikoismuseoiden tallennusalueet. Vuonna 2013 on tehty sopimus valtakunnallisesta tallennustyönjaosta (TAKO), jonka avulla kaupunginmuseo voi rajata kartuntaansa hyvinkin tarkasti. Työnjaon vaikutusten jalkauttaminen kaupunginmuseon kokoelmatehtävään on yksi kokoelmapoliittikkakauden kehittämisalueista. Työnjaosta enemmän luvussa *Tallennus ja kartunta*.

# Kokoelmat ja niiden historia



**H**elsingin kaupunginmuseolla on suuret ja kulttuurihistoriallisesti merkittävät kokoelmat, joita on kartutettu siitä asti, kun kaupungin muinaismuistolautakunta perustettiin vuonna 1906. Osa kokoelmista on kansallisomaisuutta ja sen arvo on huomattava. Vuonna 2014 kokoelmiin kuuluu noin 1 100 000 museoobjektia, jotka jakautuvat useisiin kokoelmiin:

- Esinekokoelma
- Valokuvakokoelma
- Taidekokoelma
- Arkistokokoelma
- Rakennusosakokoelma
- Arkeologinen kokoelma
- Muistitieto ja muu nykydokumentointien suullinen ja kirjallinen aineisto sekä kyselyvastaukset
- Audiovisuaaliset aineistot
- Kirjastokokoelma

Kokoelmien alku on samankaltainen kuin monen muun kaupunginmuseon kokoelmien. Kaupunkien porvaristo ja keskiluokka saavuttivat Euroopassa yleisesti

1800-luvun lopulla sellaisen aseman, että heillä oli tarve rakentaa identiteettiään myös historian kautta. Helsingissä kehitys johti muinaismuistolautakunnan perustamiseen vuonna 1906. Lautakunnan tehtävä oli dokumentoida kaupungin nopeaa muutosta, mutta sen rinnalla kokoelmiin karttui muiden kaupunginmuseoiden tapaan todistekappaleita ja kertomuksia kaupunkien ja elinkeinojen kehityksestä ja menestyksestä sekä nimenomaan porvariston ja keskiluokan elämäntavasta. Monien kaupunginmuseoiden kokoelmien painopiste on tässä kaupunkiporvariston suuruuden ajassa, ja se on hyvin edustettuna myös Helsingin kaupunginmuseon kokoelmissa sekä esineinä että valokuvina.

Viimeistään 1970-luvulle tultaessa kansatieteessä ja historiassa alkoivat vaikuttaa ajatukset yhtäältä arjen historiasta ja toisaalta kaupunkityöväestöstä kiinnostavana ja ideologisesti mahdollisena tutkimuskohteena. Tämä on suunnannut kaupunginmuseon kokoelmien kartuntaa pois kantakaupungista kohti kaupungin reuna-alueita ja lähiöitä. Kokoelmiin on pyritty tallentamaan eri yhteiskuntaluokkien näkökulmia, ja arjen historian ja uuden kulttuurihistorian näkökulmat ovat leimanneet kartuntaa 1990-luvulta eteenpäin. Kokoelmien ajallinen

painopiste on 1800-luvun lopulta 1970-luvulle, ja niissä on kansainvälisesti katsoen paljon nykyajan historiaan liittyvää aineistoa. Museon syntyhistorian vuoksi nykydokumentoinnilla on ollut kokoelmien kartuttamisessa aina vahva asema, ja perinteen ylläpitämistä pidetään tärkeänä. Valtavirrasta poikkeavien ilmiöiden tallentaminen on edelleen vähäistä.

Kokoelmien kartuntaperiaatteet ovat vaihdelleet ajasta toiseen, ja museonjohtajan vaikutus kokoelmien muodostumiseen on ollut vahva aina 1990-luvun alkuun asti, jolloin vastuu siirtyi organisaatiouudistuksessa yksikönpäälliköille ja tutkijoille. 1990-luvun lopulta lähtien oman kartunnan painopiste on ollut nykydokumentoinnissa. Valokuva- ja arkistokokoelmassa nykydokumentointi on ollut tärkeää aina muinaismuistolautakunnan perustamisesta lähtien. Yksityisten lahjoitusten merkitys on silti edelleen suuri.

## *Esinekokoelma*

Esinekokoelman vanhimmat osat palautuvat ns. raatihuoneen kokoelmaan vuodelta 1787, jolloin raatimiehet Anders Byström ja Petter Schwartz päättivät ottaa talteen kaupungin ratsuväenosaston esineistöä. Tällaista 1800-lukua vanhempaa kulttuurihistoriallista esineistöä kokoelmissa on melko vähän, vaikka niihin sisältyykin objekteja 1500-luvulta lähtien. Ajallisesti kokoelmat painottuvat 1800-luvun jälkipuolelta 1970-luvulle. Omat kartuntaresurssit on siksi jo pitkään keskitetty nykyhetken ilmiöihin. Keskiluokkainen ja porvarillinen yksityiselämä sekä asuminen korostuvat edelleen kokoelmissa, vaikka 1990-luvulta alkaen on pyritty määrätietoisesti tallentamaan Helsingin kaupungin virastoja ja toimintoja kuten päiväkoteja ja sairaaloita. Samanaikaisesti alueellista painopistettä on haluttu laajentaa kantakaupungista koko Helsinkiin.

Kaupunginmuseon esinekokoelmissa on määrällisesti merkittäviä, alun perin muualla kerättyjä kokoelmia,

joihin kaikkiin kuuluu esineiden lisäksi arkistoaineistoa ja valokuvia:

- Helsingin kaupungin liikennelaitoksen kokoelma
- Koulumuseoyhdistyksen kokoelma eli ns. SCOLA-kokoelma
- Nikkilän sairaalan museon kokoelma ja potilastyökokoelma
- Osuusliike Elannon kokoelma
- Palomuseon kokoelma

## *Valokuvakokoelma*

Valokuvakokoelmien yli miljoona otosta esittelevät etupäässä kaupunkinäkymiä 1860-luvulta alkaen. Tärkeimmät painopistealueet ovat kaupunkikuvan muutos, rakennusdokumentoinnit, kunnallinen toiminta, helsinkiläisten elämänpiiri, asuminen, elinkeinoelämä ja paikalliset tapahtumat. Kokoelmat ajoittuvat 1860-luvulta nykypäivään. Ajallinen painopiste on sodan jälkeisessä ajassa. Kantakaupunki on kokoelmissa paikallisesti parhaiten edustettuna, minkä vuoksi lähiöihin liittyvää kuva-aineistoa pyritään priorisoimaan hankinnoissa. Oma valokuvaustuotanto keskittyy pääasiassa kaupunkikuvan muutoksen ja rakennusten dokumentointiin. Lisäksi kokoelmia kartutetaan temaattisesti valokuvauks- ja nykydokumentointiprojekteilla ja kuvakeruilla. 2010-luvulla kokoelmiin on liitetty harrastajien kuvia kaitafilmejä ja virastojen ja laitosten videoaineistoja Kaupunginarkiston lakattua tallentamasta niitä. Omassa dokumentointikuvauksessa siirryttiin digitaaliseen kuvaukseen vuonna 2007. Sen vuoksi digitaalisen pitkäaikais säilytyksen ratkaiseminen on tärkeä lähivuosien haaste.

Valokuvakokoelmat vastaanottavat kaupungin virastojen ja laitosten aktiivikäytöstään poistamia valokuva- ja filmiaineistoja. Ennen luovutusta aineistot karsitaan ja järjestetään yhteistyössä kuvakokoelmien kanssa.

Kaupungin sähköisen arkistoinnin työryhmän mahdolliset päätökset tulevat koskemaan virastoissa ja laitoksissa tuotettujen digitaalisten valokuva-aineistojen pitkäaikaissäilyttämistä mahdollisesti kaupunginmuseon tietokannoissa. Ratkaisuja haasteeseen odotetaan saatavan myös Kansalliskirjaston pitkäaikaissäilytyshankkeesta (PAS).

## *Taidekokoelma*

Taidekokoelma on luonteeltaan dokumentaarinen, ja sen ensisijainen keräyskohde on Helsinkiin, helsinkiläisiin ja helsinkiläisyyteen liittyvät maalaukset, piirustukset, grafiikka, veistokset ja mitalit. Sen painopisteet ovat kaupunkikuvassa ja sen muutoksessa, ja se täydentää valokuvakokoelmia. Taidekokoelman vanhimmat Helsinki-kuvat ovat 1800-luvun alkupuoliskolta ajalta ennen valokuvausta. Kokoelmassa on myös helsinkiläisten muotokuvia, joita on hankittu aktiivisesti museon alkuaikoina. Nykyään muotokuvia otetaan vastaan harkiten siten, että niillä on jokin yhteys museon muihin kokoelmiin. Ajallisesti taidekokoelma painottuu 1900-luvulle, kolmasosa kokoelmasta ajoittuu 1800-luvulle ja muutama teos 1700-luvulle. Kokoelmassa on myös koululaisten piirustuksia. Helsinki-kokoelman lisäksi taidekokoelmaan kuuluu kenraaliluutnantti Otto W. Furuohjelman testamenttikokoelma vuodelta 1883, jossa on 1600–1800-lukujen venäläistä, puolalaista, italialaista ja alankomaalaista taidetta.

## *Arkistokokoelma*

Arkistokokoelman painopisteet noudattavat muiden kokoelmien aihepiirejä. Kartat, julisteet, suunnitelmat ja pienpainatteet kertovat kaupungin kehityksestä ja toiminnasta sekä kaupunkilaisten yksityisestä ja julkisesta elämästä. Ajallisesti arkistokokoelma sijoittuu 1700-luvun loppupuolen ja nykyhetken välille. Painopiste on 1800-luvun loppu- ja 1900-luvun alkupuoliskolla.

Arkistokokoelma ei sisällä hallinnollista materiaalia. Kokoelmassa on jonkin verran rakennuspiirustuksia, mutta niiden varsinainen sijoituspaikka on kaupunginarkisto.

## *Rakennusosakokoelma*

Rakennusosakokoelman sisältö painottuu 1880–1920-luvun välisenä aikana rakennetuista kiinteistöistä talteen otettuihin rakennusosiin. Lukumääräisesti suurimmat esineryhmät ovat kaakeliuunit, ovet ja tapetit. Edellä mainittujen lisäksi muita osa-alueita ovat ikkunat, portit, kaiteet, kipsikoristeet ja lattiapinnoitteet. Lisäksi kokoelmassa on yksittäisiä kookkaita rakennusosia kuten kaupungintalon välipohjarakenteita rapattuine kattopintoineen, osa Sompasaaren huvimajasta ja Rikhardinkadun kirjaston valurautapylväitä ja -konsoleita. Kokoelmaan kuuluu myös mm. apteekki-interiööri ja kattava pienoismallikokoelma, joka käsittää yksittäisiä rakennuksia ja laajempia aluekokonaisuuksia.

## *Arkeologinen kokoelma*

Valtio omistaa arkeologisen kokoelman, ja kaupunginmuseo hallinnoi sitä. Kokoelman vanhimmat objektit ovat kivikaudelta. Kaupunkiajalta kokoelmassa on pääasiassa vanhan Helsingin (1550–1640) ja uuden Helsingin (1640–) kaivauksista ja rakentamishankkeisiin liittyvien kaivutöiden viranomaisvalvonnoista saatua esineistöä eri elämänalueilta. Museon oma maalöytökokoelma käsittää kaupungin alueelta saatua eri-ikäistä esineistöä. Sen kartuttaminen lopetettiin 1980-luvun lopussa, ja siinä on melko vähän esineitä. Nykyiset valvonnoista ja kaivauksista tulevat löydöt luetteloidaan Museoviraston KM-numeroille kuten laki määrää. Ne käsittävät liki yksinomaan Helsingin kaupunkiajan esineistöä.

## *Muistitieto ja audiovisuaalinen aineisto*

Kaupunginmuseon kokoelmiin on vuosikymmenien kuluessa tallentunut erilaisia suullisia ja kirjallisia tiedonantoja, kyselyvastauksia ja haastatteluja liittyen esimerkiksi käsityöläisammatteihin, asumiseen ja Elannon leipään. Suuri osa aineistosta on diaarioimatta eikä kelanauhoilla olevan aineiston käyttökelpoisuutta ole selvitetty. Äänitteiden ja liikkuvan kuvan merkitys on kasvamassa, ja näille kokoelmaosille on tehty omat tietokannat. Vanhemman muistitietoaineiston digitointi ja luettelointi edellyttää merkittävää lisäresurssia.

## *Kirjastokokoelma*

Kaupunginmuseon kirjaston kokoelmat käsittävät lähinnä museoammatillista tutkimuskirjallisuutta, mutta niiden rinnalla on myös museo-objekteiksi luokiteltuja kirjoja. Kirjasto palvelee kirja- ja lehtikokoelmiensa sekä tietokantojensa avulla museon työntekijöitä. Museon ulkopuolelle aineistoa ei lainata, mutta kirjasto antaa kaupungin historiaa koskevaa tietopalvelua.

## KANSALLISESTI MERKITTÄVÄT KOKOELMAN OSAT

Kaupunginmuseo määritteli vuonna 2011 Museoviraston pyynnöstä Haagin sopimuksen (Unesco 1954) kriteeristön pohjalta kokoelmansa kansallisesti merkittävimmät osat. Niihin kuuluu ydinkokoelma, joka käsittää ns. Raatihuoneen kokoelman eli Helsingin kaupungille kuuluneita esinettä 1700- ja 1800-luvulta, noin 300 myöhemmästä kokoelmasta kaupunkihistoriallisin perustein valittua esinettä, 1800-luvun Helsinki-taidetta (mm. C. L. Engelin akvarellit) ja helsinkiläisten muotokuvia, julistekokoelman vanhimman osan 1800-luvulta 1900-luvun puoliväliin sekä 1700-luvun ja 1800-luvun alun käsin piirrettyjä tontti- ja asemakaavakarttoja. Valokuvakokoelmassa on Helsingin pääkaupunkiaseman takia negatiiveja ja valokuvia valtakunnallisesti tärkeistä tapahtumista, henkilöistä, paikoista ja ilmiöistä. Kansallisesti merkittäviä kokoelmia ovat muun muassa 1860-luvun Helsinki-valokuvat ja negatiivit, valokuvaaja Signe Branderin negatiivit 1900-luvun alkuvuosilta, Simo ja Eeva Ristan negatiivikokoelma 1970-luvun Helsingistä, sekä kaupunkikansanteellinen kuva- ja haastatteluaineisto asumisesta Helsingissä vuosina 1969–75 ja 2007.

### KANSALLISESTI MERKITTÄVIÄ OVAT LISÄKSI:

- Farmaseuttisen yhdistyksen apteekkeesineiden kokoelma 1700- ja 1800-luvulta ja siihen liittyvä kirjakokoelma
- Helsingin kaupungin liikennelaitoksen kokoelma sekä julkisen liikenteen kuvakokoelma.
- Nikkilän sairaalan potilastyökokoelma
- Senaattori Leo Mechelinin kirjasto ja työhuone

# Museon kokoelmaorganisaatio ja resurssit



## Kokoelmaorganisaatio

**K**aupunginmuseon johtosäännössä (24.11.1993 ja sen jälkeiset päivitykset) todetaan, että museonjohtaja päättää lahjoitusten vastaanottamisesta sekä kokoelmiin kuuluvien objektien lainaamisesta ja poistamisesta. Vastaanottaminen, ostot kokoelmiin ja lainat on 2000-luvulla delegoitu kokoelmayksiköiden päälliköille sekä edelleen yksikkökokouksille ja kokoelmatutkijoille. Poistoista museonjohtaja päättää yksiköiden esitysten perusteella.

Helsingin kaupunginmuseossa on kaksi kokoelmayksikköä, esinekokoelma- ja kuvakokoelmayksikkö. Esinekokoelmayksikkö vastaa esinekokoelman lisäksi rakennusosakokoelmasta, kulttuuriympäristöyksikkö on rakennusosakokoelman sisällöllinen asiantuntija. Kuvakokoelmayksikkö vastaa valokuva-, taide-, arkisto- ja kirjastokokoelmasta. Arkeologiset kokoelmat kuuluvat kulttuuriympäristöyksikön arkeologien vastuualueeseen. Kokoelmakeskuksista sekä kokoelmahallinnasta ja -logistiikasta vastaa esinekokoelmayksikkö. Vastuu kokoelmista on yksiköiden päälliköillä ja esinekokoelmien intendentillä.

Kokoelmatyötä tekee vuonna 2014 kaksi yksikön päällikköä, intendentti, kymmenen tutkijaa ja kaksi arkeologia, kuusi konservaattoria, valokuvaaja, yksi kokoelmamuseomestari, neljä kuvankäsittelijää ja tietopalvelusihteeri sekä museoavustaja. Kaikkien työpanos ei kohdistu kokopäiväisesti kokoelmatyöhön. Vakinaisten työntekijöiden ohella kokoelmia hoitaa jatkuvasti vaihteleva määrä määräaikaista työntekijöitä. Konservointityötä myös ostetaan. Suuri määräaikaisten työntekijöiden määrä hidastaa kokoelmatyön kehittämistä, koska heille muodostunut kokoelmaosaaminen menetetään työsuhteen päättyessä. Vuoteen 2019 mennessä henkilöstöstä poistuu runsaasti osaamista myös eläkkeelle siirtymisen kautta.

Kaupunginmuseon kokoelmapolitiikkaa päivitetään tilanteessa, jossa suomalaisten museoiden asiakassuhde, tallennustyö, sisältöjen avoimuus ja palvelutarpeet ovat voimakkaassa muutoksessa. Vaikutukset näkyvät uusina saavutettavuus- ja osaamisvaatimuksina. Kaupunginmuseon organisaatiota päivitetään vastaamaan muuttuviin tarpeisiin vuosina 2015–2016. Tällä voi olla vaikutusta myös kokoelmatyön organisointiin, minkä vuoksi uusia rekrytointeja tulisi tarkastella



kokonaisuutena kokoelmien hoidon ja asiakaspalvelun, ei nykyisen yksikköjaon näkökulmasta.

## *Kokoelma- ja konservointitilat*

Kaupunginmuseolla on kolme kokoelmakeskusta. Honkanummen kokoelmakeskuksessa (3 456 m<sup>2</sup>) säilytetään julkisia kokoelmia eli kaupungin virastoista ja yrityksistä tullutta esineistöä sekä arkeologisia löytöjä, rakennusosia ja osia kuvakokoelmista. Malmin kokoelmakeskuksessa (3 356 m<sup>2</sup>) ovat yksityiskotien lahjoitusten lisäksi taidekokoelma, kehystettyjä ja suurikokoisia valokuvia, osia negatiivikokoelmista ja tekstiilit. Kaupunginmuseon valokuvakokoelmat sijaitsevat Sofiankadulla kuva-arkiston toimitilojen yhteydessä sekä arkistomakasiinissa. Arkistomakasiinin muutto Malmin kokoelmakeskukseen on alkanut vuonna 2013. Kokoelmiin kuuluvat raitiovaunut ovat Hyrylän kokoelmakeskuksessa (1 900 m<sup>2</sup>). Linja-autoille ja moottoriajoneuvoille ostetaan säilytys- ja hoitopalvelu auto- ja tieliikennemuseo Mobilian kokoelmahotellista.

Museo-objekteiksi luokitellut kirjat, kuten Leo Mechelinin ja Farmaseuttisen yhdistyksen kokoelmat, sijaitsevat kokoelmakeskuksissa.

Konservointitilat sijaitsevat toistaiseksi kolmessa eri toimipisteessä, Sofiankadulla sekä Honkanummen ja Malmin kokoelmakeskuksissa.

Kaikki kokoelmakeskukset ovat vuokratiloja. Ne on vuokrattu vuosina 2005–2007 kaupungin ulkopuolisilta vuokranantajilta. Honkanummen kokoelmakeskuksen vuokrasopimus päättyy 31.12.2015 ja Hyrylän ja Malmin kokoelmakeskusten vuokrasopimukset 31.12.2016.

Kokoelmakeskusten olosuhteet (C° ja RH%) eivät vastaa kokoelmien säilytykselle asetettuja ohjearvoja, koska kiinteistöjä ei ole rakennettu museologisten vaatimusten mukaisesti.

Nykyisissä kokoelmakeskuksissa ei myöskään ole ydinkokoelmatilaa. Sofiankadun negatiiviarkisto

muutettiin vuonna 2011 olosuhdesäädellyksi tilaksi. Muissa Sofiankadun valokuvien säilytystiloissa ei ole olosuhdesäätelyä.

Kaupunginmuseossa tapahtuu alkavalla kokoelmapolitiikkakaudella merkittäviä tilamuutoksia, koska museon päätoimipiste muuttaa vuonna 2016 Sofiankadulta Elefanti-kortteliin. Valokuvakokoelma ja negatiiviarkisto muuttavat Elefanti-kortteliin vuosina 2015–2016. Sofiankadulla sijainneet arkistomakasiini ja konservointilaitos eivät sen sijaan mahdu uusiin tiloihin ja ne keskitetään Malmin kokoelmakeskukseen vuonna 2014. Keskittämisen vuoksi Malmin ja Honkanummen kokoelmakeskuksissa tehdään vuosina 2013–2014 laajat tilamuutokset, jotka edellyttävät investointeja. Vuokratiloihin investoiminen ei ole kaupungin investointipolitiikassa ensisijaista, mutta nykytilanteessa muuta vaihtoehtoa ei ole.

Honkanummen kokoelmakeskuksen konservointitila on varattu ensisijaisesti rakennusosien konservointiin sekä konservointiprojekteihin kuten kokoelma-inventointien kuntokartoituksiin. Todennäköisesti myös nyt Sofiankadulla olevat arkeologisen konservoinnin tilat sijoitetaan Honkanummen kokoelmakeskukseen. Tämä edellyttäisi konservointitilojen muutostöitä sekä arkeologisen konservoinnin vanhentuneen laitteiston uusimista, joihin museon budjetissa ei toistaiseksi ole ollut mahdollista varautua.

Tuomarinkylän kartanon sulkeminen 31.12.2013 ja näyttelyesineiden sijoittaminen kokoelmakeskuksiin vaikeuttaa entisestään kokoelmakeskusten tilannetta. Honkanummen kokoelmakeskuksessa ollut kartuntavara otettiin käyttöön jo vuonna 2010, kun Koulumuseo lakkautettiin. Kokoelmakeskuksissa ei ole enää tilaa kartunnalle, mikä korostaa edelleen kokoelmakeskusky-symyksen ratkaisemisen tärkeyttä.

Tilojen ja toimintojen tiivistäminen vaikuttaa kokoelmahallinnan tasoon ja on johtanut esimerkiksi siihen, että tuholaiistorjuntaan tarkoitettua pakastinkontista on luovuttu ja pakastukset on tarvittaessa ostettava



ulkopuolelta. Jatkuvat muutokset kokoelmakeskuksissa ovat pois muusta kokoelmatyöstä.

Kaupunginmuseo on yhdessä Tilakeskuksen kanssa kartoittanut erilaisia vaihtoehtoja pysyviksi kokoelmakeskustiloiksi. Tilakysymys on ratkaistava ennen kuin nykyiset vuokrasopimukset päättyvät vuosina 2015–2016. Kaupunginmuseon ja taidemuseon yhteisen kokoelmakeskuksen hankesuunnittelu on käynnistynyt uudelleen syksyllä 2013. Aiempi vuonna 2009 tehty hankesuunnitelma ei kustannussyistä johtanut päätöksiin. Kaupunginmuseon ja taidemuseon yhteinen kokoelmakeskus toisi taloudellista ja toiminnallista synergiaa. Kokoelmasäilytys- ja konservointitilojen keskittäminen yhteen kiinteistöön lisäisi kokoelma- ja näyttelytyön tehokkuutta sekä säästäisi käyttömenoja. Keskittäminen edistäisi myös helsinkiläisten yhteisen kulttuuriperinnön säilyttämistä ja sen saavutettavuutta kaupunkilaisille.

Mikäli kokoelmakeskushanke ei etene, kaupunginmuseon tilankäyttösuunnitelmassa lähtökohtana on kokoelmakeskus- ja verstastoimintojen keskittäminen vuoteen 2017 mennessä Honkanummen kokoelmakeskukseen ja samasta kiinteistöstä vuokrattavaan lisätilaan. Verstastiloista luovutaan vuonna 2015 ja Malmin ja Hyrylän kokoelmakeskuksista vuokrasopimusten päättyessä 31.12.2016.

# Tallennus ja kartunta



**K**aupunginmuseon kokoelmia kartutetaan suunnitelmallisesti ja harkitusti. Kokoelmapolitiikkakaudella työstetään kokoelmaluokitusjärjestelmää ja määritellään ydinkokoelma. Kokoelmaluokitusjärjestelmän käyttöönoton ja ydinkokoelman määrittelyn tavoitteina on nostaa ja terävöittää olemassa olevien kokoelmien laatua sekä pienentää niitä määrällisesti. Varsinkin esine-, rakennusosa- ja taidekokoelmien kartuntaa on hillittävä voimakkaasti ja nykyisestä kokoelmasta on tehtävä poistoja, mikäli kaupunginmuseon kokoelmakeskuskysymystä ei ratkaista. Esinekokoelmassa kartunnan rajaaminen koskee erityisesti yksityiseen elämänpiiriin liittyvää kartuntaa. Valokuvakokoelmassa jatketaan harkitusti ns. kaupunkikansatieteellistä asumisdokumentointia.

## Hankintatavat ja käytännöt

Museon kokoelmat karttavat

- Lahjoituksilla ja testamenttilahjoituksilla
- Ostoilla
- Nykydokumentointi- ja muissa tutkimusprojekteissa

- Näyttelyiden täydennys Hankinnoilla
- Kuvakokoelmien valokuvausprojekteissa
- Asiakkaiden lainaamia kuvia digitoimalla
- Kulttuuriympäristöyksikön dokumentointivalokuvauksissa

Kaupunkilaisten, Helsingin kaupunginmuseon ystävät ry:n ja kaupungin virastojen lahjoituksilla on merkittävä rooli kokoelmien kartunnassa. Tavoite on lisätä omaa kartuntaa, jossa museo toimii aloitteentekijänä. Kokoelmapolitiikka ohjaa molempia kartuntatapoja. Myös työekonomiset ja tilakysymykset vaikuttavat kartuntapäätöksiin. Tallentaminen voi tarkoittaa myös kokoelmissa olevien aukkojen tunnistamista ja täydentämistä, mikä nostaa kokoelman laatua. Näin voidaan toimia esimerkiksi näyttelyprojektien yhteydessä.

Rakennusosakokoelma karttuu pääsääntöisesti, kun kiinteistön omistajat luovuttavat rakennusosia kiinteistön korjaus- tai muutostöiden yhteydessä. Kartuttamisen painopiste on rakennuksissa ja rakennetussa ympäristössä, jotka ovat valmistuneet vuosien 1930–1990 välisenä

aikana. Rakennusosia on tältä ajanjaksoilta kokoelmissa vielä vähän.

Arkeologinen kokoelma karttuu valvontojen ja kaivauksien yhteydessä. Modernia esineistöä ei yleensä liitetä kokoelmiin. Vanhemmasta esineistöstä poistetaan osa (esim. metallia) luetteloinnin ja kuvaamisen jälkeen. Metalliesineiden kohdalla pyritään lähinnä täydentämään kokoelman aukkoja.

Kirjastokokoelman museo-objekteiksi luokiteltavien kirjojen kartunta on vähäistä.

## Tallennuskriteerit ja päätöksentekoprosessi

Museolle tarjottujen tallenteiden proveniensi ja lahjoittajan omistusoikeus sekä tieto- ja henkilösuojaan liittyvät kysymykset on aina tarkistettava ennen kokoelmiin liittämistä.

Kun kokoelmiin tarjotaan uutta objektia, sen merkitystä arvioidaan suhteessa kokoelmien kokonaisuuteen sekä kokoelmiin liittämisen vaatimiin resursseihin ja säilytystilaan. Esinekokoelmayksikössä päätös tallenteen ottamisesta kokoelmiin tehdään esityksen perusteella kollegiaalisesti yksikkökokouksessa, ja kulttuuriympäristöyksikkö toimii samoin rakennusosien osalta. Kuvakokoelmayksikössä yksikönpäällikkö ja kokoelmavastuussa olevat tutkijat tekevät hankintapäätökset valokuva-, arkisto- ja taidekokoelmiin yhdessä. Dokumentointikuvaukset päätetään kulttuuriympäristöyksikön tarpeiden mukaan ja yhdessä sisältöyksiköiden laatiman valokuvausohjelman mukaan. Kun kuvia lunastetaan valokuvaajilta, ne hankitaan museolle täysin käyttöoikeuksin. Yksittäinen tutkija tai yksikön päällikkö eivät voi tehdä liittämispäätöstä.

Hankinnan lähtökohta on kaupunginmuseon kokopolitiikka, ja hankintapäätökset ovat sidoksissa

## TOIMENPIDE

*Laaditaan vastaanottamisen ehdot kaupungin virastojen ja laitosten aktiivikäytöstään poistamille valokuva- ja filmiaineistoille.*

yhtäältä kokoelmaluokitukseen ja toisaalta kokoelmapoistoihin. Kokoelmiin ei liitetä objekteja, joilla on suuri todennäköisyys tulla tulevaisuudessa joko luokitelluksi käyttökokoelmaan tai poistetuksi. Päätöksenteko perustuu seuraaviin näkökohtiin:

- objekti kuuluu TAKO-tallennustyönjaossa kaupunginmuseolle määritellyyn alueeseen
- objekti on ainutlaatuinen eikä vastaavaa ole muissa suomalaisissa museoissa
- objekti täydentää HKM:n kokoelmassa jo olevaa kokonaisuutta
- harvinaisuus/edustavuus/tyypillisuus/innovaatio
- hankinnan perusteena voi tapauskohtaisesti olla se, että se tekee mahdolliseksi poistaa vastaavan, huonokuntoisemman ja/tai kontekstiltaan heikomman objektin

Sisältökriteerien lisäksi otetaan kantaa seuraaviin seikkoihin:

- objektin kunto
  - hyvä
  - epätydyttävä, mutta olennainen kokoelmien sisällön näkökulmasta
- kokoelmiin liittämisen työ- ja muut kustannukset
- mitä hankinta edellyttää säilytystiloilta

## Tallennustyönjako ja muu kokoelmayhteistyö

Sitä, mitä Helsingin kaupunginmuseon kokoelmiin kulloinkin tallennetaan, ei ole mahdollista määritellä yksiselitteisesti ja lopullisesti. Kokoelmapolitiikka on prosessi, jota arvioidaan ja kehitetään jatkuvasti. Yhteistyö muiden kulttuurihistoriallisten museoiden

ja valtakunnallisten erikoismuseoiden sekä keskeisten arkistojen kanssa on osa prosessia. Kaupunginmuseo osallistuu aktiivisesti museoalan yhteistyöhankkeisiin ja ylläpitää vuoropuhelua maakuntamuseon toimialueen museoiden ja Helsingissä sijaitsevien valtakunnallisten erikoismuseoiden sekä Museoviraston ja Kansallismuseon kanssa. Maakuntamuseoalueella kokoelmayhteistyötä tehdään Espoon ja Vantaan kaupunginmuseoiden kanssa. Ei-ammattillisille museoille järjestetään kokoelmatyöhön ja kokoelmapolitiikkaan liittyvää koulutusta. Yhteistyön kautta ylläpidetään omaa kokoelmaosaamista ja ollaan mukana kehittämässä koko museokenttää.

Kaupunginmuseo on mukana valtakunnallisessa tallennus- ja kokoelmayhteistyössä (TAKO), jonka tavoitteena on kehittää kulttuurihistoriallisten museoiden valtakunnallista tallennustyönjakoa sekä nykydokumentointiyhteistyötä. TAKO:ssa kaupunginmuseolle määritellyt vastuualueet kattavat käytännössä kaikki ne helsinkiläisen kulttuuriperinnön alueet, jotka määriteltiin kokoelmien kartuttamisen painopistealueiksi jo vuonna 2004, ja jotka ovat edelleen ajankohtaisia:

*Helsinki työnantajana  
Kaupungin palveluorganisaatio, sosiaali- ja terveystyö, opetusvirasto  
Kaupungin yritystoiminta  
Asukkaan ja kaupungin välinen vuorovaikutus  
Urbaani kulttuuri  
Helsinkiläiset yritykset*

Helsingin kaupunginmuseo on allekirjoittanut Museoviraston kanssa vuonna 2013 yhteistyösopimuksen, jossa kaupunginmuseon vastuulle työnjaossa on määritelty

*Julkinen liikenne  
Kunta palveluntarjoajana  
Pääkaupunki elinympäristönä  
Pääkaupunki matkailukohteena*

Tällaisella määrittelyllä tallennustehtävä muodostuu hyvin laajaksi. Yksiköiden toimintasuunnitelmissa määritellään kunkin vuoden painopisteet. Rajapintakeskustelut muiden samaa aihetta tallentavien museoiden kanssa ovat kesken. Tallennusvastuualueiden kartunnasta raportoidaan TAKO:ssa vuosittain sähköisen työkalun avulla.

Kokoelmapolitiikkakaudella TAKO-yhteistyö vaikiintuneeksi, jolloin sen vaikutus kulttuurihistoriallisten museoiden kokoelmatyöhön kasvaa. TAKO-yhteistyön lisäksi kaupunginarkisto ja taidemuseo ovat tärkeitä yhteistyökumppaneita.

## *Nykydokumentointi ja dokumentointityön menetelmät*

Lahjoitusten kautta saadaan pääosin menneisyyteen ja lähimenneisyyteen liittyviä tallenteita. Museon itse tekemän kartuntatyön painopiste on nykyajan dokumentoinnissa, jossa valokuvaus ja haastattelut ovat tärkeimmät tallennustavat. Valokuvaus on tärkeää myös esinemä ilman dokumentoinnissa, koska fyysisiä esineitä tallennetaan vain rajatusti. Nykydokumentointihankkeissa muodostunut haastattelumateriaali on aikaisemmin litteroitu ja tallennettu vain tekstinä, vuodesta 2005 lähtien myös sähköisesti tekstitietokantaan. Audiovisuaalisen materiaalin tallentaminen tietokantoihin on ollut mahdollista vuodesta 2012/2013 lähtien. Uusista haastatteluisista tallennetaan nyt sekä litterointi, ääni että mahdollinen videoaineisto.

Nykydokumentointi tapahtuu yleensä suhteessa olemassa oleviin kokoelmiin, jossa jo olevia jatkumoi- ta on tärkeää seurata myös tulevaisuudessa. Myös näyttelyhankkeisiin liittyy usein nykydokumentointia. Nykydokumentointihankkeet kirjataan museon toimintasuunnitelmaan, niille varataan resurssit ja hankkeiden toteutumista seurataan.

Kaupunginmuseo tekee nykydokumentointiyhteistyötä Helsingin yliopiston kanssa. Jatkossa museo

haluaa entistä useammin tarjota myös kaupunkilaisille mahdollisuuden osallistua nykydokumentointien toteutukseen aktiivisina toimijoina. Yhteistyö lisää kokoelmien tietosisällön monimuotoisuutta ja parhaimmillaan museon yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Osallistavat menetelmät nykydokumentoinnissa ja kartunnassa ylipäänsä on ajankohtainen kysymys uudella

kokoelmapolitiikkakaudella sekä kokoelmatyössä että suhteessa koko kaupungin museon strategiaan. Osallistumismahdollisuuksia tarjoamalla halutaan syventää vanhojen asiakkaiden suhdetta museoon ja sen kokoelmiin sekä houkuttaa uusia asiakkaita. Samaan aikaan on kuitenkin pohdittava asiantuntijoiden roolia kokoelmatyössä.

## TALLENNUSVASTUUALUEET, NIIDEN TÄSMENNYKSET JA KEHITTÄMINEN

### JULKINEN LIIKENNE

- linja-autoliikenne kaupunkialueella
- metro
- raitiovaunu
- lähijuna
- työssäkäyntiliikenne
- joukkoliikenteen käyttäjät
- asiakaspalvelun työntekijät

*Huolto, tekniikka ja teknologia rajautuvat pääasiallisesti tallennusvastuun ulkopuolelle*

*Rajapinta Rautatiemuseon kanssa lähijunien osalta*

### KUNTA PALVELUNTARJOAJANA

- kunnalliset liikelaitokset
- terveysasemat
- kunta työnantajana
- julkisten palveluiden asiakaspinta

*MAHDOLLINEN tallennusvastuualue: koulu*

*Rajapinnat esim. arkipooliin*

### PÄÄKAUPUNKI ELINYMPÄRISTÖNÄ

- asuminen ja asumisympäristöt
- virkistys- ja vapaa-aika
- yritystoiminta ja työpaikat
- asuntorakentaminen
- aluerakentaminen
- muuttoliike
- sosiaalinen asuntotuotanto

*Rajapinta Vantaan kaupungin museoon lähiöasumisen osalta*

*Pääkaupungin raja-alue vrt. metropolialue*

### PÄÄKAUPUNKI MATKAILUKOHTENA

- matkailijan kokemus
- koti- ja ulkomaiset turistit
- nähtävyydet ja turistikohdeet
- kaupungin matkailuneuvonta
- matkailualan yritykset

*Rajapinta ja työnjako Hotelli- ja ravintolamuseon kanssa*

# Kokoelmien hallinta



**K**aupunginmuseon kokoelmat muodostuvat hyvin monista eri objektityypeistä. Objekti on yleiskäsite yksittäiselle kokoelmaan kuuluvalla asiakirjalla, esineellä, rakennusosalla, taideteoksella ja valokuvalla tai muulle tallenteelle. Helsingin kaupunginmuseo siirtyy tässä asiakirjassa käyttämään käsitettä 'objekti' aikaisemmin käytetyn yleiskäsitteen 'tallenne' sijasta. Tallennettavien objektien kirjo on laajenemassa digitaalisen maailman kehittymisen myötä.

Kokoelmahallinta perustuu sekä sisällöllisesti että kokoelmalogistiikan osalta MediaKsi -kokoelmahallintajärjestelmään, jonka kehittämisestä vastaa Kuvakokoelmayksikkö. Poikkeus on kirjastokokoelma, jossa on käytössä Pretty Lib -tietokanta. MediaKsi-järjestelmää käytetään ja kehitetään toistaiseksi, kunnes valtakunnallisessa Museo 2015 -hankkeessa kehitettävä kokoelmahallintajärjestelmä valmistuu. Kaupunginmuseo on varautunut järjestelmän vaihtoon vuosina 2015–2017. Myös MediaKsin KDK-rajapinnat on toteutettu siten, että niitä voidaan hyödyntää siirryttäessä Museo 2015 -järjestelmään.

Kokoelmahallinnan eri osa-alueet on kuvattu prosesseina, jotka ovat samalla ohjeistuksia kokoelmatyön eri osa-alueista. Ensimmäiset prosessikuvaukset tehtiin vuosina 1999–2004, minkä jälkeen prosesseja on päivitetty. Kokoelmahallinnan tähänhetkiset prosessit ovat

- Arkeologisten esineiden prosessi
- Arkistoprosessi
- Ennaltaehkäisevän konservoinnin prosessi
- Esineen liittäminen kokoelmien osaksi  
l. esineprosessi ja selitysosa
- Dokumentointikuvauksen prosessi
- Kirjastokokoelman prosessi
- Kokoelmalogistiikkaprosessi
- Konservointiprosessi
- Kuvalaitoksen digitointiprosessi
- Lainaprosessi
- Näyttelyprosessi
- Poistoprosessi

- Rakennusosaprosessi
- Taideteosprosessi
- Valokuvien hankintaprosessi

Prosessien päivittämistä on prosessien omistajilla eli yksiköiden päälliköillä.

## Kokoelmien tietosisällön hallinta

### LUETTELOINTI

Kun päätös objektin liittämistä kaupunginmuseon kokoelmiin on tehty, hankintaerän vastaanottava tutkija täyttää vastaanottolomakkeen ja käynnistää objektityypin mukaisen kokoelminliittämispöytäkirjan. Tutkija on vastuussa siitä, että objekti liitetään kokoelmiin asianmukaisesti. Objektin tarina ja viitekehys on olennainen osa sen tieteellistä ja museologista arvoa, ja se liitetään objektiin luetteloinnin yhteydessä. Luetteloinnin yhteydessä kirjataan kokoelmiin liittämisen perusteet. Hanke on päätynyt vasta, kun kerätyt objektit on liitetty luetteloinnissa museon kokoelmiin.

Eri objektityyppien luettelointiohjeet ovat tällä hetkellä Helmi-intrassa tai yhteisellä verkkoasemalla. Vuoden 2014 aikana ohjeet kootaan yhden otsikon alle Helmi-sivustoon.

Arkeologinen esineistö luetteloidaan MediaKsin Siru-tietokantaan, joka vastaa pääosin muiden yksiköiden tietokantoja. Museovirastoa varten on laadittu vuonna 2013 oma raporttimuoto, johon tulee vain osa Siruun viedystä tiedoista, minkä vuoksi Siru-korteissa täytyy luetteloida nykyisin samoja asioita kahteen kertaan eri kohtiin.

### INVENTOINTI

*Inventointi* on menetelmä, jolla kokoelmia otetaan haltuun sekä määrällisesti että sisällöllisesti. Kokoelmat ovat niin suuret, että inventointityö täytyy jakaa pienempiin kokonaisuuksiin, joiden toteuttaminen on realistista. Inventointityön tulokset kirjautuvat kaikissa kokoelmanosissa ensisijaisesti MediaKsi-tietokantaan. Inventoinneista voi vastata konservaattori, museomestari tai tutkija, mikä vaikuttaa asetettaviin tavoitteisiin ja näkökulmaan.

*Esine*kokoelman inventointi alkoi uusissa kokoelmakeskuksissa vuonna 2008. Inventointikokonaisuudet ovat joko temaattisia tai typologisia ja ne määräytyvät ensisijaisesti kokoelmatyön tai näyttelykalenterin perusteella. Inventointien tavoitteena on nostaa laadullisesti kokoelmahallinnan tasoa. Osatavoitteina on diaarioimattomien ja/tai numeroimattomien esineiden numerointi, täydennysluettelointi sekä yhteenvedo inventointialueesta mahdollisten poistoesitysten perustaksi. Inventointeihin voi

liittyä kuntokartoitus. Inventoinneille asetetaan kokoelmanhoidollisia tavoitteita kuten pintapuhdistus ja esineturvallisuutta parantava säilytyspakkaus.

Inventointiohjelma on järkevöittänyt esinekokoelman inventointeja, vaikka kokoelmakeskusten tilamuu- tokset hankaloittavat projekteja. Esineinventoinnit edellyttäisivät useimmiten tutkijan, konservaattorin ja museomestarin yhteistyötä, mikä ei ajankäytöllisesti useinkaan ole mahdollista.

*Valokuvakokoelman* inventointi on aloitettu vuonna 2007, ja valokuvien digitoinnin ja digitaalisen luetteloinnin priorisointisuunnitelma on laadittu vuonna 2008. Digitointiohjelmaa päivitetään vuosisuunnittelun

## TOIMENPIDE

*Luettelointiohjeet päivitetään ja tarvittaessa myös yhdenmukaistetaan valtakunnallisen Museo 2015 -hankkeen luettelointiohjeiden valmistuttua. Tarkistetaan, että kaikki ohjeet löytyvät Helmistä yhden otsikon takaa.*



yhteydessä huomioiden tulevat näyttely-, julkaisu- ja tutkimusprojektit.

Omien dokumentointikuvausten tuottaman kuva-aineiston luettelointi on ohjeistettu siten, että kuvauksen tilaajalla pitää olla luettelointisuunnitelma. Käytäntö toimii nykyään hyvin kulttuuriympäristöyksikön tilauksissa. Ongelma koskee edelleen oman kuvaustuotannon 1990–2000-luvun mv- ja dia-aineistoja, jotka pitää karsia, digitoida, arkistoida ja luetteloita. Lisäksi kuvakokoelmissa on suuri määrä kartuntaeriä, joille näitä toimenpiteitä ei ole tehty resurssien puutteessa. Tällaisia ovat esim. Ma-Ta-Pu -lehden kuva-arkisto, Helsingin henki -lehden ja Helsinki-tiedotukset kuva-aineistot, suuri osa HKL:n kokoelmaa ja osa Elanto-kokoelmaa.

Arkistokokoelman inventointi on aloitettu vuonna 2010 rakennuspiirustuskokoelmasta ja Helsingin asemakaava- ja tonttikartoista. Muun aineiston alustava inventointi tehdään kokoelman Malmin kokoelmakeskukseen muuton yhteydessä. Työ on aloitettu keväällä 2013. Muuton jälkeen luodaan inventointisuunnitelma ja yksityiskohtaisempi inventointi toteutetaan pienempinä kokonaisuuksina projektiluonteisesti. Inventointisuunnitelmassa priorisoidaan Kansallisen digitaalisen kirjaston asiakasliittymä Finnassa julkaistava aineisto. Arkistokokoelmassa on runsaasti luettelomatonta aineistoa, josta vain osa on merkitty diaariin. Inventoitavat kokonaisuudet pyritään seulomaan ja luetteloimaan mahdollisimman pian kokoelman käytävyyden parantamiseksi. Sekä alustavan että tarkemman inventoinnin yhteydessä tehdään tarvittaessa siirtoja muihin organisaatioihin sekä poistoja.

*Rakennusosakokoelman* isojen tallenteiden inventointi käynnistyi vuonna 2002 silloisen varaston peruskorjauksen vuoksi ja laajeni koko kokoelmaan vuonna 2006 Honkanummen kokoelmakeskukseen muutettaessa. Inventoidut rakennusosat kuvattiin ja tallennettiin KAMU-tietokantaan perustiedoilla. Esineitä ei konservoitu, vaan ne pintapuhdistettiin ennen pakkaamista. Tämä muuttoinventointi oli ratkaiseva edistysaskel rakennusosakokoelman kokonaisvaltaisessa haltuunotossa.

Aikaisemmin ei ollut käsitystä rakennusosakokoelmasta kokonaisuutena eikä yksittäisten tallenteiden kunnosta.

Rakennusosakokoelman jatkoinventointi alkoi vuonna 2009 tapettinäytteistä. Niiden jälkeen vuonna 2013 on aloitettu ovien inventointi. Muilta osin rakennusosakokoelma odottaa tallennelajeittain tehtävää inventointia.

## KOKOELMALUOKITUS JA POISTOT

Esinekokoelmassa on tehty päätös kokoelmaluokituksen käyttöönottamisesta, mikä on kokoelmapolitiikka-kauden merkittävin uudistus. Kokoelmaluokitus jakaa esineet kolmeen luokkaan, ydin-, perus- ja käyttökokoelmaan. Luokitus auttaa määrittämään kokoelmanhoidon tason sekä näyttelyissä että kokoelmakeskuksissa. Ensimmäinen osatavoite on ydinkokoelman määrittely. Ydinkokoelman määrittely on esineturvallisuuskäsitelmän olennaista, koska kokoelmakeskusten vuosina 2014–2015 laadittavat evakuoitus suunnitelmat perustuvat sille. Ydinkokoelma on määriteltävä myös kokoelmakeskushankkeen tilaohjelmaa varten. Kokoelmaluokituksella on taloudellista merkitystä, koska sen perusteella on mahdollista vaikuttaa kokoelmien hoito- ja tilakustannuksiin. Valokuva-, taide-, arkisto- ja rakennusosakokoelmissa ydinkokoelmaa ryhdytään työstämään vuosina 2015/2016.

Kaupunginmuseon esinekokoelmasta tehtävien poistojen periaatteet eli *poistopolitiikka* on hyväksytty vuonna 2001. Poistoista päättämistä ja niiden toteutusta ohjaava *poistoprosessi* on päivitetty vuonna 2007. Kokoelmainventointeihin perustuva aktiivinen poistopolitiikka on tärkeä kokoelmien ja niiden hallinnan laadullisen kehittämisen väline. Taloudelliset syyt, se, että *'Kaupunginmuseolla ei ole mahdollisuuksia kustantaa esineen säilyttämistä tai hoitoa esimerkiksi esineen koon tai huonon kunnan vuoksi'*, ovat yksi peruste poistoesitykselle. Taloudellisten syiden painoarvo poistopäätöksissä on vaikea kysymys varsinkin, koska kokoelmakeskuksissa ei ole tilaa kartunnalle.



Systemaattinen poistopolitiikka johtaa ainakin esinekokoelman kappalemääräiseen pienenemiseen. Poistaminen ei jatku tasaisena kehityksenä, vaan ennakoimme, että poistoja tehdään eniten 2014–2017 välisenä aikana. Tämä kirjataan jatkossa talousarvioesityksen määrä- ja taloudellisuustavoitteisiin, ja sen pitää näkyä myös numeerisessa osassa kulttuurihistoriallisen kokoelman kasvun pysähtymisenä. Myös kaikissa muissa kokoelmosissa tehdään poistoja aineistojen inventoinnin ja luetteloinnin yhteydessä.

Keskustelu poistoista ja erityisesti niiden toteutustavoista on noussut ajankohtaiseksi 2010-luvulla sekä kansainvälisesti että Suomessa. Kaupunginmuseonkin poistopolitiikka vaatii uudelleentarkastelua.

Poistokäytäntöjen kehittämishanke toteutetaan yhdessä Tampereen museoiden ja Tekniikan museon kanssa vuonna 2014.

## *Kokoelmien hoito/Kokoelmien fyysinen hallinta*

Kaupunginmuseo hoitaa kokoelmiaan vastuullisesti. Kokoelmien hoito käsittää ennaltaehkäisevän ja aktiivisen konservoinnin sekä näyttelillepanon ja säilytyksen. Asianmukaiset olosuhteet sekä näyttely- että säilytystiloissa ovat objektin kunnan ja säilymisen vuoksi olennaiset.

## ESINEKOKOELMAN KOKOELMALUOKAT

*Ydinkokoelma* määrittyy kokoelmapolitiikasta ja objektin sisällöstä käsin. Ydinkokoelma on kattava ja kokoelmapoliittisesti edustava läpileikkaus Helsingin kaupunginmuseon kokoelmista. Ydinkokoelman näyttelille asettamisessa lähtökohtana ovat objektikohtaiset olosuhdevaatimukset. Ydinkokoelman säilyminen pyritään takaamaan myös poikkeusolosuhteissa.

*Peruskokoelma* on se osa kokoelmasta, jota ei ole määritelty kuuluvaksi joko ydin- tai käyttökokoelmaan.

*Käyttökokoelma* tarkoittaa objekteja, jotka saavat kulu näyttelyissä. Käyttökokoelman tarkoitus on tuoda kokoelmat lähemmäs museokävijöitä, jopa kädenulottuville. Käytön aste määritellään tapauskohtaisesti. Käyttökokoelmaluokitus merkitsee sitä, että objektin kuluminen voi johtaa kokoelmista poistamiseen.

*Minkälainen esine sopii käyttökokoelmaan?*

- esinettä tai hyvin samantyyppistä on kokoelmassa runsaasti
- on korvattavissa = esinettä on helppo hankkia lisää, jos kokoelmaesine tuhoutuu
- esineen kunto mahdollistaa käyttökokoelmakäytön
- esineeseen ei liity merkittäviä kontekstitietoja

Käyttökokoelmaa säilytetään museon kokoelmakeskuksissa osana muuta kokoelmaa ja sitä hoitavat ne, jotka hoitavat muutakin kokoelmaa.

Näiden kokoelmaluokitettujen esineiden lisäksi museolla on käytössä erilaista muuta aineistoa kuten kokoelmapoistoja, alkuperäisten esineiden kopioita, rekvisiittaa ja itse tehtyjä esineitä. Niiden hoidosta ja hallinnoinnista vastaavat käyttäjät, eivät kokoelmayksiköt.

## KONSERVOINTI

*Ennaltaehkäisevän konservoinnin* tarkoitus on estää koelmiin kuuluvien objektien vaurioituminen ja pidentää objektien ikää. Ennaltaehkäisevän konservoinnin epäsuorat ja säilyttävät toimenpiteet eivät muuta objekteja eivätkä sen rakennetta. Niiden tarkoituksena on ehkäistä aktiivisen konservoinnin tarve.

Ennaltaehkäisevä konservointi on koko henkilökunnan asia. Tavoite on, että jokainen työntekijä tiedostaa kokoelmaturvallisuuden merkityksen omissa työtehtävissään. Esinekokoelmayksikkö järjestää vuosittain uusille työntekijöille koulutuksen, jonka tavoite on antaa valmiudet käsitellä objekteja oikein ja turvallisesti.

*Aktiivinen konservointi* tarkoittaa objektin vaurioiden pysäyttämistä tai korjaamista, josta vastaavat materiaalien mukaan erikoistuneet konservaattorit. Aktiivisen konservoinnin tavoite on konservoida vaurioituneet objektit mahdollisimman vähäisin ja ensisijaisesti säilyttävien toimenpitein.

Kaupunginmuseossa on kuusi konservaattoria; esine-, huonekalu-, kokoelmakeskus-, paperi-, rakennus- ja tekstiilikonservaattori. Lisäksi konservointipalveluja, erityisesti näyttelykonservointia, ostetaan tarvittaessa. Arkeologisten kaivausten edellyttämä löytöjen konservointi tehdään joko määräaikaisten konservaattorin työnä tai ostopalveluna.

Aktiivisessa konservoinnissa ja konservaattoreiden työtehtävissä näyttelykonservointi on etusijalla. Lisäksi konservaattorit kuntokartoittavat uusien hankintaerien objektit tutkijan pyynnöstä ja konservoivat ne tarvittaessa. Kokoelmainventointeihin sisältyy joko konservaattorin ohjeiden mukainen objektien pintapuhdistus ja uudelleenpakkaus tai laajempi konservaattorin tekemä kuntokartoitus.

Intendentti ja konservaattorit valitsevat esine- ja rakennusosakokoelmista vuosittain objektit ja/tai objektiryhmiä ylläpitokonservoinnin kohteiksi. Perusteina ovat inventointiohjelma ja objektien kunto sekä budjetti ja näyttelykonservoinnilta jäävä työaika. Valinnassa pyritään huomioimaan konservaattoreiden ammatillinen

kehittyminen. Rakennusosien kuntokartoitukset ja ylläpitokonservoinnin tekevät määräaikaisten, lähinnä palkkatuella palkatut konservaattorit, koska rakennuskonservaattorin työaika menee kokonaisuudessaan rakennussuojelutyöhön.

Arkistokokoelman konservointitarve kartoitetaan kokoelman muuttaessa Malmin kokoelmakeskukseen vuosina 2013–14. Kartoituksen perusteella tehdään suunnitelma ylläpitokonservoinnista.

## VALOKUVA-AINEISTON DIGITOINTI

Valokuva-aineiston digitoinnilla edistetään alkuperäisten negatiivien ja vedosten säilymistä. Digitointisunnitelmassa on huomioitu vanhimman ja tuhoutumisherkan (nitraattinegatiivit, väridiat, -negatiivit, vanhat lasinegatiivit) aineiston digitointi. Digitointia on kehitetty siten että digitoitavasta kuvasta/negatiivista tuotetaan digitaalinen negatiivi, jolloin kuva digitoidaan vain yhden kerran ja kaikki jatkojalostaminen tapahtuu digitaalisesta negatiivista. Alkuperäistä aineistoa ei silloin tarvitse käsitellä, mikä vähentää kulumista ja vaurioitumisen riskiä.

## KOKOELMIEN ESITTÄMINEN JA NÄYTTELYTILAT

Näyttelyt suunnitellaan ja toteutetaan niin, että olosuhteet ovat parhaat mahdolliset tallenteiden säilymiselle näyttelyiden aikana. Näyttelypisteiden henkilökunta tarkkailee ja huoltaa tallenteita yhteistyössä konservaattoreiden kanssa.

## KOKOELMASÄILYTYS JA KOKOELMALOGISTIIKKA

Kokoelmakeskusten toiminnasta sekä kokoelmakuljetuksista ja -logistiikasta vastaa esinekokoelmayksikkö. Kokoelmien säilymisestä vastaavat kokoelmamuseomestarit, konservaattorit ja esinetutkijat. Kokoelmia

kuljettavat pääasiassa museomestarit. He ja konservatorit huolehtivat tallenteiden asianmukaisesta pakkaamisesta. Kokoelmakuljetusten tilaamisesta on erillinen ohjeistus. Kokoelmalogistiikan käytäntö ja ohjeistus kuvataan kokoelmalogistiikkaprosessissa.

## DIGITAALINEN PITKÄAIKAISSÄILYTYS

Digitaalisten aineistojen pitkäaikaissäilytys ratkeaa Museo 2015 -järjestelmän käyttöönotolla. Järjestelmästä voidaan jatkossa siirtää tiedot Kansallisen digitaalisen kirjaston tulevaan Pitkäaikaissäilytysjärjestelmä PAS:iin.

## RISKIEN HALLINTA JA KOKOELMIEN VAKUUTTAMINEN

Kaupunginmuseon riskienhallintasuunnitelma on tehty vuonna 2011. Ihmisiä koskeva lakimääräinen pelastussuunnitelma on olemassa kaikkien toimintojen osalta. Honkanummen ja Malmin kokoelmakeskusten evakuointisuunnitelmat laaditaan vuosina 2014–2015 pelastusviranomaisen ohjeistuksen mukaisesti.

Helsingin kaupunki ei vakuuta omaisuuttaan, joten myöskään kaupunginmuseon kokoelmia ei ole vakuutettu. Kokoelmalainoissa lainanottaja vakuuttaa lainatut objektit kaupunginmuseon ilmoittamasta vakuutussummasta. Kun kaupunginmuseo on vastaanottava osapuoli, kaupunginkanslian talous- ja suunnitteluosasto vakuuttaa lainatut objektit lainanantajan ilmoittamasta summasta.

## *Kokoelmatyön mittaaminen*

Kokoelmatehtävän toteutumista mitataan määrällisillä mittareilla, jotka on raportoitu valtakunnallisessa museotilastossa ja vuosikertomuksessa sekä

tilinpäätöksessä. Kokoelmatoiminnalle asetetaan tavoitteita talousarvioesityksessä. Pohjalukuina käytetään Museotilastoon ilmoitettavia lukuja.

Politiikkakaudella käyttöön tulee opetus- ja kulttuuriministeriön kaupunginmuseon valtionosuuteen hieman vaikuttava kannustusosa. Kannustusosan saamiseen liittyy mittaristo, johon on suunnitteilla kokoelmatyötä kuvaava mittari. Mittari on tarkoitettu muodostaa joko aineistojen digitoinnin etenemistä kuvaavista suureista tai kokoelmatapahtumia laajemmin (digitointi, kokoelmalainat, konservointitoimenpiteet tms.) kuvaavista muuttujista.

## MITTARIT TULOSPALKKIOJÄRJESTELMÄSSÄ

Kulttuuriperinnön digitointi on osa museon tulospalkkiojärjestelmää. Tulospalkkiojärjestelmässä ryhdytään vuodesta 2014 alkaen seuraamaan Kansallisen digitaalisen kirjaston asiakasliittymä Finnaan siirrettyjä tietueita, mikä on kaupungin strategiaohjelman mukainen mittari. Tietueita seurataan tietokannoittain. Yksiköt vastaavat siirtojen kirjaamisesta ja seuraavat luettelointitietoja. Finna-rajapinnat on toistaiseksi tehty vain Fotoon, Kamuun, Kamaan, Teokseen ja Rakuun. Muut tietokannat jäävät odottamaan Museo 2015 -järjestelmää.

## LAADULLINEN MITTAAMINEN JA KOKOELMATYÖN ARVIOINTI

Kokoelmatyön laadun ja kokoelmien vaikuttavuuden mittaamiseen ja arviointiin sopivaa tietoa kertyy vähän. Tilinpäätöksessä seurataan tutkimustoimintojen ja asiantuntijapalveluiden lukumäärää (17 119 tutkimustoimintoa ja 12 818 asiantuntijapalvelun saanutta asiakasta vuonna 2012). Toimintoihin sisältyy runsaasti kokoelmatyötä, joten luvut kertovat osaltaan kokoelmien kiinnostavuudesta ja käyttöasteesta.

## **TOIMENPIDE**

*Riskienhallintasuunnitelma ja evakuointisuunnitelmat laaditaan vuosina 2014–2015.*

Kuvayksikön asiakastyytyväisyyskyselyissä asiakkaita on pyydetty arviomaan kuvayksikön kokoelmien sisältöä. Vuosina 1998 ja 2011 toteutetuissa tutkimuksissa kuva-arkiston asiakkaat vastasivat kysymyksiin mm. kokoelmien monipuolisuudesta, kuvatietojen luotettavuudesta ja kuvien löydettävyydestä. Kaikki osat alueet arvioitiin hyväksi, tosin arkiston aktiivikäyttäjät olivat yleisesti hieman satunnaiskävijöitä kriittisempiä.

KDK:n asiakasliittymä Finnasta saadaan lähivuosina käyntiluvut, jotka kertovat kokoelmien kiinnostavuudesta. Finnan käyttötietojen lisäksi selvitetään mittareita, joilla saadaan tietoa datan avaamisen vaikutuksista ja tarjotun aineiston jatkokäytöstä. Myös näyttelykävijöiden määrä kertoo osaltaan kokoelmien kiinnostavuudesta, koska näyttelyt viime kädessä perustuvat museon kokoelmiin.

## *Kokoelmatyön taloudelliset vaikutukset*

Kaupunginmuseon toimintamenoista palkat muodostivat vuonna 2012 puolet eli 50,1 % ja vuokrat 29,2 %, mikä vastaa suomalaisten museoiden yleistä kulurakennetta (museotilaston perusteella vuonna 2012 museoiden palkkausmenot olivat 48,1 % ja kiinteistömenot 30,5 %). Kiinteiden kustannusten korkea osuus vaikuttaa väistämättä näyttelyiden ja muiden palveluiden tuottamiseen. Kaupunginmuseo tuottaa palvelunsa kansallisesti vertaillen tehokkaasti, vuonna 2012 menot olivat 12,47€/asukas, mikä on selvästi vähemmän kuin esimerkiksi Tampereella, Turussa tai Espoossa.

Kulttuurihistoriallisten museokokoelmien arvoa tai tuottoa ei ilmoiteta eikä lasketa rahassa. Kokoelmat, lähinnä valokuvien ja kuvien käyttöoikeuksien myynti, tuottaa vuosittain noin 30 000 euroa. Vuonna 2013

## **TOIMENPIDE**

*Kysely Finnan käyttäjille  
(oman näkymän avauduttua)  
aineiston kiinnostavuudesta  
ja toiveista Finnaan tulevien  
aineistojen suhteen.*

tuotto oli 35 000 euroa. Myös kokoelmalainoista kertyy tuloja, jotka vaihtelevat vuosittain huomattavasti lainapyyntöjen mukaan. Vuonna 2013 lainojen tuotto oli noin 5 000 euroa. Kaupunginmuseon siirtyminen nettobudjetointiin vuonna 2014 herättää kysymyksen tuotteiden oikeasta hinnoittelusta ja siitä, missä määrin kokoelmia voitaisiin hyödyntää enemmän tulonhankinnassa.

Kokoelmatyön kustannukset muodostuvat ensisijaisesti palkoista ja vuokrasta. Kokoelmatilojen vuokrat olivat 38,5 % koko museon vuokratuloista vuonna 2012. Neliömääräisesti ne kattavat 56 % museon yhteenlasketuista tiloista. Kokoelmakeskusten neliövuokrat ovat alhaiset, koska tilat eivät ole olosuhteistettuja. Kokoelmatilojen vuokrat nousevat kokoelmapolitiikkakaudella, koska Malmin kokoelmakeskuksen muutostyöt tulevat maksettaviksi vuokrassa.

Kokoelmatyön henkilöstömenoja on vaikea erottaa koko museon palkkausmenoista, koska kaikki kokoelmatyötä tekevät osallistuvat myös asiakas- ja näyttelytyöhön. Määräaikaiset kokoelmatyöntekijät työskentelevät valtaosin palkkatuella. Tämä mahdollistaa konservاتورien ja tutkijoiden osallistumisen sisältötuotantoon ja kompensoi osaltaan kiinteiden kustannusten osuutta museon budjetissa.

Nykyisen MediaKsi-kokoelmahallintajärjestelmän vaihtaminen tullee ajankohtaiseksi kokoelmapolitiikkakaudella. Osallistuminen valtakunnallisen Museo 2015 -hankkeeseen ja siinä kehitettävään tietokantaan vaihtaminen tuo pitkällä tähtäimellä merkittäviä säästöjä sekä työaikana että rahana. Museo 2015 -hankkeen luettelointiohjeet, suositukset ja kokoelmahallintajärjestelmä antavat mahdollisuuden yhtenäistää kokoelmatietojen sisältöä niin, että ne ovat entistä enemmän museoalan standardien mukaisia ja siten entistä enemmän käytettävissä myös kansainvälisissä palveluissa, kuten Euroopan digitaalisessa kirjastossa Europeanassa.

MediaKsi-järjestelmässä on jo rajapinta tietojen siirtoon Museo 2015 -järjestelmään, mutta järjestelmän vaihto tulee vaatimaan työpanosta. Kustannustehokkainta on varautua yhtenäistämään MediaKsi-järjestelmässä olevia kokoelmatietoja jo politiikkakauden alusta lähtien. Järjestelmävaihtoon täytyy muutenkin varautua taloussuunnittelussa.

Kokoelmahallintaan ja kokoelmalogistiikkaan panostaminen parantaa asiakaspalvelua ja kokoelmien saavutettavuutta sekä mahdollistaa osaltaan nopeamman näyttelykierron, mikä on huomioitava arvioitaessa kokoelmatyön kustannuksia.

## MUSEOTILASTO

### *Kokoelmien laajuus, kpl*

- Kulttuurihistoriallinen kokoelma (esineet ja arkisto)
- Valokuvakokoelma
- Taidekokoelma

### *Vuoden kartunta*

- Kulttuurihistoriallinen kokoelma (esineet ja arkisto)
- Valokuvakokoelma
- Taidekokoelma

### *Sähköiseen kokoelman-hallintajärjestelmään luetteloitujen objektien lukumäärä (tietokantojen uudet kortit)*

- Kulttuurihistoriallinen kokoelma (esineet ja arkisto)
- Valokuvakokoelma
- Taidekokoelma

### *Digitoitujen objektien lukumäärä*

- Kulttuurihistoriallinen kokoelma (esineet ja arkisto)
- Valokuvakokoelma
- Taidekokoelma

## TALOUSARVIOESITYKSEN MÄÄRÄ- JA TALOUDELLISUUS-TAVOITTEET, JOITA SEURATAAN TILINPÄÄTÖKSESSÄ

### *Kokoelmien laajuus, kpl*

- Kulttuurihistoriallinen kokoelma (esineet ja arkisto)
- Valokuvakokoelma
- Taidekokoelma
- Arkeologinen kokoelma

Kokoelmista avattu Finna-tiedonhakupalvelun kautta tietokannoittain, tietueiden lkm

*KAMU ja KAMA on laskettu yhteen, jotta luku vastaa muualla käytettyä käsitettä kulttuurihistoriallinen kokoelma*

KAMU ja KAMA yhteensä

FOTO  
TEOS  
RAKU

## TULOSPALKKIO

Kokoelmista avattu Finna-tiedonhakupalvelun kautta tietokannoittain, tietueiden lkm

*Kukin yksikkö seuraa tietoja vastuullaan olevien tietokantojen osalta*

Tietokanta

KAMU  
FOTO  
KAMA  
TEOS  
RAKU

Vastuuyksikkö

ESKO  
KUVA  
KUVA  
KUVA  
KYY

# Kokoelmien saavutettavuus ja käyttö



## Kokoelmien asiakkaat

**K**aupunginmuseon kokoelmia käytetään monipuolisesti sekä omassa museossa että sen ulkopuolella aktiivisten kokoelmien periaatteen mukaisesti. Kokoelmat palvelevat ja ilahduttavat mahdollisimman monenlaisia käyttäjiä.

### MUSEOKÄVIJÄT JA MUUT ULKOISET ASIAKKAAT

Kokoelmat ovat, eri tavoin esitettynä, yleisötyön perusta, ja hyvä asiakaspalvelu on osa kaupunginmuseon kokoelmatyötä. Kokoelmilla on merkitystä, kun ne ovat saavutettavissa ja niissä olevaa tietoa käytetään sekä kaupunginmuseossa että museon ulkopuolella. Perinteiset museokävijät ovat museon suurin ja heterogeenisin käyttäjäryhmä, joka kohtaa kokoelmat ennen kaikkea näyttelyssä. Kaupungin museon kokoelmilla ja kuva-arkistolla on myös monia muita asiakkaita:

- Tutkijat ja opiskelijat
- Media
- Muut muistiorganisaatiot
- Sidosryhmät ja toiminnan rahoittajat

Kaupunginmuseon kuva-arkisto on julkinen, yleisölle avoin arkisto, jonka palvelut ovat oleellinen ja näkyvä osa aktiivista kokoelmatyötä. Myös muissa yksiköissä annetaan asiakaspalvelua. Esine- ja rakennusosakokoelmien osalta ulkopuolisten tutkijoiden laajempi palveleminen edellyttäisi tarkoitukseen paremmin soveltuvia tiloja ja lisää henkilökuntaa.

Aktiivinen asiakassuhde tarkoittaa hyvän asiakaspalvelun lisäksi kokoelmien ja kokoelmatyön avaamista kaupunkilaisille. Nämä ovat haasteellisia kysymyksiä, joiden vastaukset ovat erilaisia eri objektiryhmissä. Kokoelmien asiakasnäkökulmaa työstetään osana kaupunginmuseon strategiatyötä kokoelmapolitiikka-kauden aikana.

### SISÄISET ASIAKKAAT

Sisäisiä tilaus- ja palvelukäytäntöjä seurataan ja kehitetään. Kokoelmien ja niissä olevan tiedon tulee olla helposti kaikkien museon työntekijöiden käytettävissä. Arkistokokoelman ja konservoinnin siirtäminen keskus-tan toimipisteestä kokoelmakeskuksiin tulee lisäämään tarvetta tiedottaa ja ylläpitää ymmärrystä museon eri



ammattiryhmien ja yksiköiden toiminnan tavoitteista, menetelmistä ja ongelmakohtista.

## *Kokoelmien käyttö*

### TUTKIMUS JA JULKAISUT

Museo tutkii aktiivisesti omia kokoelmiaan ja jakaa tietoa näyttelyissä, julkaisuissa, erilaisissa yleisötilaisuuksissa ja viranomaislausunnoissa. Sähköisen median merkitys kasvaa koko ajan. Tutkimusta ja nykydokumentointia tehdään myös yhteistyössä ulkopuolisten tahojen ja tutkijoiden kanssa. Tutkimus lisää tietoa kokoelmista ja tekee osaltaan mahdolliseksi uusien tuotteiden kehittämisen. Kaupunginmuseo toteuttaa tutkimushankkeissaan ja tutkimusten julkistamisessa lakeja ja asetuksia ja sekä hyviä tutkimuseettisiä käytäntöjä ja edellyttää niitä myös asiakkailtaan. Museolle laaditaan vuoteen 2015 mennessä tutkimuspolitiikka, joka täydentää kokoelmapolitiikkaa.

### NÄYTTELYKÄYTTÖ

Kaupunginmuseon kokoelma on ainutlaatuinen, maailman ainoa Helsingin historian kokoelma. Kokoelmia käytetään näyttelyhankkeissa monipuolisesti, ja hyvin taustoitettut sekä säilytetyt kokoelmat tekevät mahdolliseksi kiinnostavien tarinoiden kertomisen. Kokoelmaluokituksen käyttökokoelmaluokka antaa mahdollisuuden erottaa kokoelmasta objekteja, joihin museokävijät pääsevät mahdollisimman lähelle. Yleisölle tarjotaan soveltuvin osin mahdollisuus osallistua näyttelyobjektien valintaan ja niihin liittyvän tiedon kartuttamiseen.

Erilaisilla objektiryhmillä voi näyttelyssä olla eri tehtävät. Valokuvia ja audiovisuaalista materiaalia voidaan jakaa helposti myös näyttelyn ulkopuolelle.

Kaupunginmuseon näyttelypolitiikka valmistuu osana strategiatyöskentelyä, ja sen linjaukset otetaan huomioon kokoelmien käyttämisessä.

### MUSEOPEDAGOGINEN KÄYTTÖ

Museopedagogia auttaa välittämään menneisyyden viestiä nykyajan museovieraalle. Kokoelmat ovat keskeinen väline viestin välittymisessä. Autenttiset esineet, kuvat, dokumentit, taide ja liikkuva kuva ovat aitoja todisteita menneisyydestä, mutta ne eivät välttämättä avaudu ilman asiantuntevaa apua. Historiaan perehtymätön asiakas ei aina hahmota menneisyyden ilmiöitä, ja tässä auttavat museopedagogiset menetelmät, eläytyminen, teema- ja muut opastukset, havainnollistaminen, aikamatkat ym.. Mitä nuorempia asiakkaat ovat, sitä tärkeämpää on kulloisenkin aiheen havainnollistaminen konkreettisten esineiden avulla. Sitä varten museolla on käyttökokoelman lisäksi museopedagogista aineistoa kuten kokoelmasta poistettuja esineitä, alkuperäisten esineiden kopioita, rekvisiittaa ja itse tehtyjä esineitä. Museopedagoginen aineisto ei ole osa museokokoelmaa, vaan se on hankittu yleisön käytettäväksi museotyössä, opastuksissa, näyttelyissä ja tapahtumissa. Museolla on myös monenlaisia tapahtumia, joihin kokoelmat eri tavoin kytkeytyvät. Kokoelmakeskusvierailut ovat tästä yksi esimerkki.

Museopedagogista materiaalia ja näyttelyrekvisiittaa varten on oma tietokanta (ROMU). Tietokannan päivittämisestä vastaavat näyttelymuseomestarit ja näyttelytyöryhmät. Tietokantaa voivat heidän lisäksi päivittää kaikki, jotka tarvitsevat kokoelman esineitä ja näyttelyiden sekä tapahtumatuotannon rekvisiittaa. Näyttelyn tuottaja vastaa siitä, että näyttelyyn hankitut ja sen jälkeen säilytettävät museopedagogiset esineet ja rekvisiitta varastoidaan asianmukaisesti ja tallennetaan ROMUun. Vastuu on kirjattu näyttelyprosessiin.

### TUOTTEISTAMINEN

#### JA KAUPALLINEN KÄYTTÖ.

Kaupunginmuseo siirtyy nettobudjettiin vuoden 2014 alusta. Laadukkaat museokauppatuotteet, jotka perustuvat mahdollisuuksien mukaan kokoelmiin, ovat osa

uutta ansaintalogiikkaa. Museokaupparyhmä konsultoi kokoelmia tarvittaessa. Kuvakokoelmien tarjoamia palveluita ja tuotteita kehitetään. Tuotteistamisnäkökulma otetaan huomioon, kun kokoelmia avataan verkossa.

## *Kokoelmat ja internet*

MediaKsi-järjestelmään kehitettiin 2013 rajapinta, jolla tietokantojen aineistoja voidaan siirtää KDK:n asiakasliittymä Finnaan. Finnan kautta saatavilla olevat tietokannat ovat valokuva (FOTO), esine- (KAMU), arkisto- (KAMA), taideteos- (TEOS) ja rakennuskulttuuritietokanta (RAKU). Finnaan siirretään vaiheittain kaikki tietokannoissa oleva aineisto, joka lainsäädännön ja sopimusten puitteissa voidaan julkaista avoimessa tietoverkossa. Arkeologisen aineiston SIRU-tietokannan siirtoa valmistellaan. Ensimmäisessä vaiheessa siirretään museon omilla numeroilla olevat tietueet.

Vuonna 2014 Finnaan luodaan Helsingin kaupunginmuseon oma näkymä, joka on ensisijainen web-käyttöliittymä museon aineistolle. Kaupunginmuseo tarjoaa Finnassa näytettävät pieniresoluutioiset kuvatiedostot vapaaseen käyttöön, myös kaupallisiin tarkoituksiin. Kuvakokoelmat aloittaa vuonna 2014 valokuvien verkkokaupan kehittämisen. Kaupan kautta voidaan tarjota suuriresoluutioisia kuvia myyntiin. Finnan tavoitteena on tarjota avoin rajapinta tiedon käyttöön, jolloin myös kaupunginmuseon aineisto on saatavilla vapaana datana.

Kokoelmatieto (metadata) tarjotaan Finnan kautta avoimena datana CCO-lisenssin mukaisesti. Kuvatiedostot tarjotaan samoin käyttöehdoin kuin kuvapalvelussa. Finnassa näytettävät pieniresoluutioiset kuvat ovat vapaita kaupalliseen käyttöön, mutta lähde ja tekijä on mainittava.

Kokoelmatietojen saatavuus internetissä tulee todennäköisesti lisäämään sekä kokoelmatietojen että objektityypistä riippuen myös itse objektien tai niiden kopioiden käyttöä museon ulkopuolella. Kehittämishaasteita

ovat erilaiset joukkoistamis- ja muut vuorovaikutteiset menetelmät.

## *Viestintä*

Museokokoelmat, niiden käyttö, arvostus ja hoito, ovat kansainvälisestikin murroksessa, josta selviämiseksi museoiden on kyettävä perustelemaan kokoelmien olemassaolo ja niiden aiheuttamat kustannukset sekä itselleen että kokoelmien omistajille. Uudessa tilanteessa on ennistä tärkeämpää, miten kokoelmista puhutaan ja viestitään. Kokoelmapolitiikkakaudella kokoelmille laaditaan oma viestintäsuunnitelma yhteistyössä asiakaspalvelun ja markkinoinnin kanssa.

Sähköistä uutiskirjettä käytetään aktiivisesti kokoelmien sisällöistä ja kokoelmatyöstä viestimiseen.

Sosiaalisen median käyttöä kokoelmatyön näkyväksi tekemisessä kokeillaan. Museokävijät jakavat itseään kiinnostavista ilmiöistä ja museo-objekteista tietoa sosiaalisessa mediassa myös itsenäisesti, eikä museo voi kontrolloida tällaisen tiedon leviämistä.

## *Lainat, talletukset ja deponoinnit*

Museoesineitä lainataan ammattimaisesti hoidetuille museoille noudattaen museotyön ammattieettisiä sääntöjä. Lainausehdot ovat museon verkkosivuilla

[http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/f63a51004a1580f7bf31ffb546fc4do1/HKM\\_Lainausehdot.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=f63a51004a1580f7bf31ffb546fc4do1](http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/f63a51004a1580f7bf31ffb546fc4do1/HKM_Lainausehdot.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=f63a51004a1580f7bf31ffb546fc4do1)

Esineitä voidaan tapauskohtaisen harkinnan jälkeen lainata myös tieteellisiin, tutkimuksellisiin tai kasvatuksellisiin tarkoituksiin. Museoesineitä ei lainata yksityisille henkilöille. Lainapyyntö on aina kirjallinen ja luvan myöntää museonjohtaja tai yksikön päällikkö. Lainalla on aina määräaika.



Kaupunginmuseo ei ota vastaan uusia *deponointeja*, mutta voi sijoittaa kokoelmiaan muille. Vuoden 2003 strategia-asiakirjaan sisältyy lista tuolloin voimassa olleista deponoinneista ja lainakäytännöistä.

Arkeologiset löydöt ovat Museoviraston omaisuutta ja KM-numeroilla. Objektit ovat kuitenkin kaupunginmuseossa Museoviraston entisen rakennushistorianosaston kanssa syntyneiden työtapojen seurauksena ilman deponointia. Kysymykseen kaikkien kaupunginmuseon hoidossa olevien löytöjen deponoinnista yhdellä kertaa ei ole tullut vastausta Museovirastosta. Objekteja lainataan harkinnan mukaan muille museoille.

## **TOIMENPITEET**

*Kokoelmille laaditaan viestintäsuunnitelma, kun kaupunginmuseon strategia on valmistunut vuonna 2014*

*Museoviraston arkeologisten löytöjen deponointi selvitetään vuoden 2014 aikana.*

*Kokoelmien deponointilista vuodelta 2003 päivitetään.*

*Kokoelmien tutkimuskäyttölupalomake valmistuu vuoden 2014 aikana.*

*Kokoelmayksiköiden kotisivut päivitetään ja muotoilut yhtenäistetään kokoelmapolitiikan luonnehdintojen kanssa.*

# Aikaisemmissa luvuissa esitetyt kehittämistarpeet

Esinekokoelman inventointi	aloitettu 2007
Arkistokokoelman inventointisuunnitelma	valmis 2014
Valokuvakokoelman inventointi	aloitettu 2007
Arkistokokoelman inventointi	aloitettu 2010
Rakennusosakokoelman inventointi	aloitettu 2009
Inventointiraporttien, näyttelykäsikirjoitusten ym. sähköinen arkistointi	Esittely näyttelyiden ohjausryhmässä maaliskuussa 2014
Valokuvakokoelman digitointisuunnitelman päivittäminen	2014
Esineprosessin päivittäminen	2018
Poistoprosessin päivittäminen	poistohanke 2014
Konservoinnin prosessikuvauksen päivittäminen	2018
Kokoelmalogistiikkaprosessin päivittäminen	2018
Ydinkokoelman määrittely esinekokoelmassa	alkaa 2014
Ydinkokoelman määrittely valokuva-, taide- ja arkistokokoelmissa	alkaa 2015
Ydinkokoelman määrittely rakennusosakokoelmassa	alkaa 2015
Ydinkokoelman määrittely arkeologisessa kokoelmassa	alkaa 2015
Luettelointiohjeiden päivittäminen ja yhdenmukaistaminen Museo 2015 -suosituksen mukaisesti. Tarkistetaan, että kaikki ohjeet löytyvät Helmistä yhden otsikon takaa.	syksyllä 2014

Laaditaan vastaanottamisen ehdot kaupungin virastojen ja laitosten aktiivikäytöstään poistamille valokuva- ja filmi-aineistoille	2014
Nykydokumentointiin liittyvien käyttö lupien päivittäminen	2014
Museoviraston arkeologisten löytöjen deponointi selvitetään	2014
Kokoelmien deponointilista vuodelta 2003 päivitetään	2014
Kokoelmien tutkimuskäyttölupalomake	2014
Riskienhallintasuunnitelma ja evakuointisuunnitelma	2014–2015/intendentti
Kokoelmille laaditaan viestintäsuunnitelma	Kun kaupunginmuseon strategia on valmistunut 2014/2015
Kokoelmayksiköiden kotisivut päivitetään ja muotoilut yhtenäistetään kokoelmapolitiikan kirjausten kanssa.	2014/2015
Kysely Finnan käyttäjille aineiston kiinnostavuudesta	2015
Kuvapalveluiden kehittäminen	Kuvakokoelma ja museokauppatyöryhmä
Kokoelmien historia	valmis 2021 (HKM 110 v)
KOPO:n kääntäminen ru/eng	2014

## KOKOELMAPOLITIIKAN KEHITTÄMINEN

Kokoelmapolitiikan tarkoitus on ylläpitää ja muodostaa yhteistä ymmärrystä kaupunginmuseon kokoelmatehtävästä ja sen toteuttamistavoista. Museonjohtaja johtaa kokoelmapolitiikkaa yhdessä yksikön päälliköiden kanssa, ja se laaditaan viisivuotiskaudeksi. Sitä täydentävät yksiköiden toimintasuunnitelmat. Prosessin ylläpitäminen on delegoitu tutkimuspäällikölle.

Kokoelmapolitiikka on jatkuva kehitysprosessi, joka reagoi toimintaympäristön muutoksiin, sen vuoksi järjestetään säännöllisiä tutkijakokouksia, joissa keskustellaan kokoelmapolitiikkaan liittyvistä kysymyksistä. Kokoelmapolitiikka-asiakirja päivitetään seuraavan kerran vuonna 2018. Prosesseja ja liitteitä päivitetään tarvittaessa useammin.

## ASIAKIRJAN HYVÄKSYMINEN JA JULKISUUS

Kokoelmapolitiikka-asiakirja on hyväksytty yksikkökoko-uksissa ja museon johtoryhmässä sekä esitelty museokoukselle 28.2.2014 sekä kaupunginmuseon johtokunnalle 25.3.2014.

Kaupunginmuseon kokoelmapolitiikka on yleisön ja tiedotusvälineiden ulottuvilla kaupunginmuseon verkkosivuilla samoin kuin englannin- ja ruotsinkieliset tiivistelmät. Täydellinen asiakirja kaikkine liitteineen on kaupungin sisäisessä verkossa Helmi-alustalla.

## KOKOELMAPOLITIikka- TYÖHÖN OVAT OSALLISTUNEET

Marcus Haga (tutkija), Jari Harju (tutkija), Markku Heikkinen (tutkija), Tiina Heino (tutkija), Jonna Hyry (tutkija, ma.), Elina Kallio (intendentti), Sari Katainen (ma. tutkija), Pirkko Madetoja (tutkija), Tiina Merisalo (museonjohtaja), Tuomas Myrén (tutkija), Anne Mäkinen (yksikön päällikkö), Jutta Orovala (tutkija, ma.), Eva Packalén (tutkija), Riitta Pakarinen (yksikön päällikkö), Jaana Perttilä (rakennuskon-servaattori), Aki Pohjankyrö (tutkija, ma.), Anne Salminen (tutkija), Minna Sarantola-Weiss (tutkimuspäällikkö), Satu Savia (tutkija), Kati Selänniemi (tutkija), Ulla Teräs (han-kepäällikkö), Salla Tiainen (tutkija, ma.) ja Hilikka Vallisaari (museolehtori).

### *Kirjallisuus*

*Altistutaan asiakkaille! Museoiden johtamis- ja toimintamal-lit muutoksessa.* Museovirasto 2013.

*Museer och kulturarv. En museivetenskaplig antologi.* Bohman, Stefan & Palmqvist, Lennart (red.). Stockholm 2003.

*Do Museums Still Need Objects?* Conn, Steven: Philadelphia: University of Pennsylvania Press 2010.

*Museoiden kokoelmahallinnan kokonaisarkkitehtuuri 1.0.* Museoviraston ohjeita ja oppaita 2, 2013

